

A Nékosz megalakulásának évfordulóján

Emlékezés Szegeden

A KISZ Csongrád Megyei Bizottsága és a Csongrád Megyei Ifjúságmovement Történeti Tanács május 16-án, pénteken a Nékosz megalakulásának negyvenedik évfordulója tiszteletére emlékülést rendez. A tanácskozási kiállítás megnyitóját megelőzi a Somogyi Könyvtárban. Ezt követően a KISZ újszegedi politikai képzési központjában öt előadásra kerül sor. A Nékosz helye, szerepe a magyar ifjúsági mozgalomban címmel *Koncz János*, a megyei pártbizottság titkára tart előadást, majd *Micheller Magdolna*, a JATE docense a Csongrád megyében 1946 és 49 között működő népi kollégiumok életét eleveníti föl. Az ifjúsági mozgalom a demokracizmus és a közösségteremtés összefüggéseiről *Ger mánné Vastag Györgyi*, a KISZ Csongrád Megyei Bizottságának első titkára szól, míg a népi kollégiumok szervezéséről, indulásáról *Székely Lajos*, a JATE docense, a népi kollégiumok önkormányzatáról pedig *Krajcók Gyula*, a JATE egyetemi tanára tart előadást. A kollégiumi hagyományok mai továbbéléséről *Vörös Lászlóné*, a Móra Ferenc Kollégium igazgatója szól majd az emlékülésen.

Az előadásokat követően levetítik a Kivételes időszak című filmet. Bevezetőt mond *Somlyai Magda*, a JATE tudományos tanácsadója. Az emlékülés a megyei ifjúságmovement-kutató baráti kör összejövetelével zárul.

Egyetemi, főiskolai felvételizők

Negyvenkétezer jelentkező

A Művelődési Minisztérium tájékoztatása szerint, az idén mintegy 42 ezren jelentkeztek a felsőoktatási intézmények nappali tagozatára; ezeken az új tanévben összesen 16 ezer 700 elsőéves hallgatónak jut hely.

Az 1986/87-es tanévben, mintegy 2900-zal többen kívánják továbbtanulni, mint azt megelőzően — a növekedés aránya megegyezik az érettségizők számának 7,5 százalékos emelkedésével. A felvételi keretszám bővítése elsősorban a pedagógusképző intézményeket érinti: ezekbe egyébként örvendően megnőtt a jelentkezők száma is. A tanárképző főiskolákon 10,6 százalékkal, az óvónő- és tanítóképzőkben 7 százalékkal többen kívánják továbbtanulni mint tavaly.

A korábbi évekhez hasonlóan magas a tudományegyetemekre — leginkább a bölcsész- és jogi karokra — pályázók száma: az ELTE Bölcsészettudományi Karán például négyszeres, a Szegedi József Attila és a Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Bölcsész Karán két és félszeres a túljelentkezés. Nőtt az érdeklődés a közgazdasági és gazdasági jellegű egyetemek és főiskolák iránt is.

Érdekes, hogy az orvostudományi egyetemeken belül az idén az eddigieknél többen választották a fogorvosi kart, az agrártudományi egyetemek közül pedig a tavalyihoz viszonyítva jóval többen jelentkeztek a gödöllői egyetemre, a Soproni Erdészeti és Faipari Egyetemre, valamint a Budapesti Kertészeti Egyetemre.

Megnőtt az érdeklődés a mezőgazdasági főiskolák iránt is.

Az idén a műszaki egyetemekre és főiskolákra átlagosan 4, illetve 5 százalékkal többen jelentkeztek, elsősorban ezúttal is az építészeti, valamint a villamos karok és szakok vonzottak sok diákot, ám egyes karok — így például a kohászati szakterület — iránt továbbra is kisebb az érdeklődés. A legnagyobb arányú a jelentkezés immár hagyományosan a Színház- és Film-művészeti Főiskolára: ide huszonegyszer többen szeretnének bejutni, mint amennyi a felvehető száma.

A múlt évihez hasonlóan minden felvételiző összesen 120 pontot érhet el, úgy, hogy a középiskolai eredmények alapján maximum 60 pontot

vihet magával, s a felvételi vizsgálóval további hatvanat szerezhet.

A matematikából, fizikából, biológiából és kémiából felvételizők az idén május 19-én és 20-án írják meg a közös érettségi-felvételi dolgozatukat, a többiek június 23-án és 24-én írásbeliznek a felsőfokú intézményekben. A szóbeli vizsgák június 23. és július 7. között lesznek.

Az egyetemek és főiskolák július 15-ig döntenek a felvételekről, illetve továbbítják a jelentkezők átírányítási kérelmét. Az érintettek irásban értesítik.

Az idei felvételi rendszerben nincs változás, az oktatási törvénynek a felvételi eljárással kapcsolatos új jogszabályait elsőként az 1987-es felvételinél alkalmazták majd. (MTI)

Május 26–28.

Népművelők országos tanácskozása

Országos tanácskozást tartanak Szolnokon május 26–28-án a szövetségi népművelők. A Magyar Népművelők Egyesülete és a szövetségi érdekképviseleti szervek rendezte tanácskozáson ipari, fogyasztási és mezőgazdasági szervezetekben dolgozó népművelők, egyesületi tagok találkoznak, hogy számot adjanak ágazatuk területük közművelődési eredményeiről, gondjairól. Céljuk az is, hogy jobban megismerjék egymás mun-

káját, s az így szerzett tapasztalatokat hasznosítsák tevékenységükben. A találkozóknak külön jelentőséget ad, hogy ez év őszén tartja kongresszusát a három szövetségi ágazat.

A tanácskozáson többek között megvitadják majd, hogy miként segítik a szervezetek és az érdekképviseleti szervek a szabadidős kulturális és tartalmasságtól eltérő, hogyan támogatják az amatőr művészeti csoportok, klubok munkáját. Szó lesz arról is, miként ápolják a szervezetek tagjai a gazdag népművészeti hagyományokat, s megvizsgálják azokat a további lehetőségeket, amelyek megkönnyíthetik, jobba és gazdagabbá tehetik a népművelők tevékenységét. (MTI)

Dettre-szoba, Dettre-kiállítás

Murbán Józsefné Kekezovich Tilda 1982-ben testvéreinek, Dettre Bélánéknak a halála után úgy határozott, hogy a szegedi Dettre család könyvtárát, képeit, szobrai, válogatott bútorait és eszperantista gyűjteményét a Somogyi Könyvtárnak ajándékozza. A könyvtár az ajándékozási szerződésben vállalta, hogy a könyvek új palotájában Dettre-emlékszobát rendez be a hagyatéktárgyaiból.

Ezeknek egy része Dettre Jánosé (1886–1944), az őszirózsás forradalom szegedi kormánybiztos főispánjé, Juhász, Móra és Balázs Béla barátjé volt. Kinevezésekor Móra ezt írta róla: *A tanultsága tudósé, a hite költőé, a hevülete fiatal harcosé, a kritikája higgadt gyermeké, a szíve szelíd gyermeké, az energiája forradalmi hősé. Szeged főispáni székhébe az új Magyarországnak egy legtöbb értéket reprezentáló embere került.*

A hányatott sorsú Dettre 1919 őszén Jugoszláviába emigrált, a Szabadkán megjelenő *Bácsmegegyi Napló* főszerkesztője lett (1920–1925). Dér Zoltán, a szorgalmas és termékeny szabadkai irodalomtörténész ennek az öt évnek az írásából állította össze az *Új partok felé* című Dettre-válogatást (1980). A politikus megélt történelmi tanulságokkal, keservesen szerzett politikai tisztánlátással írta 1922. április 16-i cikkében: *Hadd építse ki az orosz nép... államát, és kényszerítse rá a világra új delének új rendjét.*

Dettre a kiutasítása után (1925) visszatért Szegedre, és a *Délmagyarország* hasábjain folytatta magas színvonalú közírói tevékenységét. 1944-ben Berey Gézával a lap főszerkesztőjével együtt elhurcolták. Útközben Bács-topolján öngyilkos lett. Ha

sírja jeltelen is, Balázs Béla örök emléket állított neki az *Almodó ifjúságban*, Dettre Janikó rokonszenves alakjában.

Testvére volt Dettre Béla (1880–1951) százados, akit 1919-ben tanúsított magartásáért a Horthy-bíróság — az ismert Tabódy-Dettre-pörben — 1921-ben elítélte. A folszabadulási mártól holtanra élt, esetenként magánosoknak könyvelést vállalt. Népi demokratiánk alezredessé léptette elő.

Későbbi feleségével, Kekezovich Violával (1903–1981) a Maros utcai munkásotthonban ismerkedett meg, ahol a fiatal Viola 1921-től adminisztrációs munkát végzett. A házaspár tagja volt a Vörös Segélynek, Dettre Béláné jelentős tevékenységet fejtett ki a munkáspszperantista mozgalomban is. Tulajdonosa volt — többek között — a Szocialista Hazáért Erdemrendnek (1968).

Nehéz felsorolni, hogy mi minden van a Dettre család együttes hagyatékában. Kéziratok, fényképek Juhásztól és Mórától, Festmények Szőri Józseftől, Károlyi Lászlótól, és a fehértori két áldozatától Heller Ödöntől és Kukovetz Nanától. Balázs Gé. Árpád bravúrosan könnyed portéja Dettre Jánosról. Petri Lajos szobra a szépséges Klíma Ilárról. Balázs Béla dedikációja Dettre Bélánéknak *Az igazi égszínké c.* kötetben (1946).

A nyilvánosság előtt is illesse köszönet Murbán Józsefné, a mecénást!

A könyvtár az épület földszintjén kiállítást rendez a száz éve született Dettre János emlékére.

A kiállítás és az emlékszoba megnyitására ma, csütörtökön délután 3 órakor kerül sor. Megnyitót mond Apró Ferenc helytörténész.

A fehér törzsfőnök

Szines, szinkronizált amerikai film. Irta: Ken Blackwell. Fényképezte: John Alcott. Zene: George Garavarentz. Rendezte: John Hough. Főbb szereplők: Michael Beck, Ana De Sade, Richard Harris, Vaughn Armstrong, Buck Taylor.

Néha még kellemes csaldások érik az embert. Először ugyan esküdni mertem volna, gyermekkorom kedves indiánregényét, *Mayne Reid A fehér törzsfőnök* című művét filmesítették meg az amerikaiak, *Az utolsó mohikán*, a *Vadölő* meg az *Ezüst-tó kincsének* méltó társát, s kellemesen bizsergő várakozással is tekintetem a bemutató elé — ám rögvest kiderült: ez a fehér törzsfőnök nem az a fehér törzsfőnök. Más történet, más helyszín, más hősök. Így jár, aki hisz bármiféle feltámadásban, állapíthattam (volna) meg rezignáltan.

Később viszont, mit tesz a fehér vészon istene, a csaldóság kellemesre változott. No nem mintha *John Hough* 1982-ben készült alkotása a filmművészet kiemelkedő darabjai között követelne helyet magának, hanem mert kiderült: ez a fehér törzsfőnök nemcsak a régi klasszikus indiántörténetek mondandójához és — főként — szelleméhez méltó mozidarab, hanem önmagában is tisztas, rendjén valónak minősíthető ifjúsági filmsceke. Elsősorban azért a jobbák és így feltétlenül ajánlhatók közül, mert fontosabb neki a

sugallt eszmei tartalom, mint az öncélú piff-puff látványparádé, lényegesebb az eszmény, mint a formai keret, nagyobb a valamint mondani akarás igénye, mint a mozicsinálás különben le nem becsülhető, csillogó varázslata.

A mondandó persze nem új, a tematika pláne nem, viszont biztos vagyok abban, hogy az ítékezésnek mindig kell legyenek még az eredetiség roppant lényeges követelményénél is fontosabb kívánalmi. Elsőnek az eszmeiség, a fölállalt, a kinyilvánított, az erőteljesen képviselt erkölcsiség. A mindenkor morális hadüzenet. Ebből pedig a fehér törzsfőnök minden romantika, olykori szentimentalizmus, egy-két kiszámítható fordulat és egyebek dacára igen jó osztályzatra érdemes.

A szíu indiánok földjére betörő aranyláz, a hírhedt *US Cavalry*, vagyis az Egyesült Államok hadseregének múlt századi, nevezetes kék kabátos lovassága, a szerződéseket jöfélé pénzügyi motívációk alapján felrúgni akaró kalandorhad, az indiánok önfegyelme, nagy emberi tartása (még jócskán lehetne sorolni — egytől-egyig hiteles történelmi valóság. Ezt a szociografikus fontosságú keretet, ezt a teljesen realizitikus miliőt bocsánatos bűnként, szükség-szerűen kell fellazítsa a hagyományosan kommersz-ízü történet. Olyan happy ending-gel, ami ráadásul és megint csak történelmi tényekkel bizonyíthatóan — még igaz is Merthogy a

szíu ma is élnek, fennmaradtak, sőt, a film végén még azt is megtudhatjuk, hogy 1980-ban az USA törvényhozása 105 millió (!) dolláros kártérítést szavazott meg nekik. Hogy a világon távol (s közelebb) kiirtásra ítélt népeket is az indián sorspéldázat nagysága erősítse, szívóbb kívánhatjuk. A kártérítést ott egye meg a fene, ahol van. Csak megmaradhassanak... Mert azt most is láthattuk az indiánoknak sem volt éppen laza győzelmi menet. S ha arra gondolunk, azóta mennyivel leleményesebb eszközök léteznek...

Domonkos László

Operaházi emléklakettek átadása

Szerdán a Magyar Állami Operaházban átadták az Oláh Gusztáv-, a Komor Vilmos- és a Székely Mihály-emléklakettek, amelyeket az Operaház vezetősége minden esztendőben a társulat azon művészeinek és munkatársainak ítélt oda, akik tehetségükkel, szorgalmukkal, művészi és emberi magatartásukkal erre rászolgáltak.

Az Oláh Gusztáv-emléklakettet — Pátzay Pál alkotását, amelyet az Operaház kétszeres Kossuth-díjas kiváló művészeinek, főrendezőjének, vezető díszlet- és jelmeztervezőjének emlékére a testvére alapított — kilencedik alkalommal adták át, az idén *Pitti Katalin*

Liszt-díjas magánénekes kapta meg. A Komor Vilmos-emléklakettet ugyancsak kilencedik alkalommal adták át — a plakettet a Kossuth-díjas kiváló karmester emlékére leánya alapította. A Borsos Miklós készítette művészeti díjat *Patkó József* vezető korrepetitor vehette át. A Székely Mihály-emléklakettet — Csillag István szobrászművész munkáját, amelyet a Fészek Művészklub alapított a kétszeres Kossuth-díjas kiváló művész emlékére — immár 23. alkalommal ítélték oda, a díjat ezúttal *Berczelly István* magánénekes nyerte el. A művészeti díjat *Mihály András* igazgató adta át (MTI)

Visszatért a Kölyök

Fénykép, 1971-ből. Fehér öltönyös, gomba frizurás együttes a *Ki mit tud?* díszlete előtt. A mikrofonba sosem látott, kedves, 18 éves srác énekl: *Csöngess be hozzám, jó barát...* A szomszéd mikrofon előtt, a reférenre, jól nevelten fordul össze két gitáros.

Másfél évtizeddel később. A Kölyök — mert az maradt, tán örökre? —, s a másfél, a képről, csillogó, tarka ingben, ismét együtt. Nem üzlet manapság *Révész Sándorral* társulni.

No, nem mintha kockán forogna a siker — a közönség ünnepel az első perctől. Épp ez az: csakis ő érdekli a publikumot, a 70-es évek csillaga, akj kerek öteszteni hallgatás után, ime, visszatért. Felsorakozhat mellette a világ legjobb zenészcsapata, olyanok is, akik egyfolytában a csúcson feszítenek; most ő a „lényeg”. Főnixmadárhoz hasonlítják, üstökshöz, az év felfedezettjének választják. Sorra készülnek vele az interjúk: rádióban, tévében, újságban. Elmeséli, annak idején (81-ben) belső ellentétek, s a fogyatkozó rajongótábor miatt döntött úgy, „kiszáll a buliból”, otthagya a *Piramist*. Am nem igazolt át másik zenekarba, szólókarrier sem kezdett — nem szívlelte a sztártempót, a túlhajszolt életmódot. Visszavonult a nyilvánosság elől, vidékre költözött (besszélik, Szeged környéki tanyára...). Közben több mint egy évet óceánjáró luxushajón töltött, munkálat persze: énekelte egy zenekarban. Pénzt, tapasztalatokat gyűjtött, sokat látott a világból. Egyéniségével együtt hangja is érettebb, gazdagabb lett. Sokat olvas, két nyelven fordít. Érdeklődése újabbán a keleti világ és szellem felé fordult. S a napokban barátjával, régi generálbeli zenésztársával, Karcsony Jánossal (jelenleg az LGT szológitárosa) turnéra indult Alig egy hónap

alatt tizenkilencszer lépnek fel az országban, Szombathelytől Kiszvárdáig. A műsor Révész tavalyi, s Karacsonynak a közeljövőben megjelenő szólólemezére épül. Utóbbinak dalai kevesebb ismerősek még, ráadásul a túlerősített basszus és dobrazhang mögül nehezebben hámozhatta ki a szegedi Sportcsarnok közönsége. *A Presser, Demjén, Dusan Szevanovity* segítségével készült Révész-album rég sláger. A Presser-művek profi remeke (melyhez hasonlólt valamennyi „pártfogoltjuk”, *Katona Klári, Déák „Bill” Gyula, Komár László* lemezén találni) *Ez a válasz*. Életrajzi töredék a *Francia lány*, nosztalgia a *Törökmész*. „Mélyebb” az újrahangszerezett *Ha ismerem*. Pályafutása legszébb számának nevezi Révész az *En szeretlek* címűt, amely, ha zeneileg nem is igazán eredeti, őszinteségével mindenképp megkapó. A következő dal kezdő dúdolóstrófája hiába emlékeztet cukros olasz slágerekre: amiért az „öregket” megmosolyogják, most átszellemlyogják, most átszellemlyogják a ringanak lány ritmusára a tinik. Mert Sanyika a színpadon mozdulatlanul, lehuny szemmel szeretőre szólít.

Vigyázzunk a madárra, ha ő mondja. S önfedlően csapolunk a lábai előtt.

Varju Erika